

Державний вищий навчальний заклад
«Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника»
Кафедра педагогіки початкової освіти

“ЗАТВЕРДЖУЮ”

Проректор _____

“ _____ ” _____ 2019 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Сучасна українська мова з практикумом
(шифр і назва навчальної дисципліни)

Галузь знань _____ 01 «Освіта/Педагогіка» _____
шифр і назва напрямку підготовки)

Спеціальність _____ 013 «Початкова освіта» _____
(шифр і назва спеціальності)

Факультет _____ Педагогічний _____

Робоча програма

Сучасна українська мова з практикумом

(назва навчальної дисципліни)

для ОР “Бакалавр” 1, 2, 3 курсу за спеціальністю 013 «Початкова освіта».

Робоча програма складена кандидатом педагогічних наук, доцентом кафедри педагогіки початкової освіти **Ткачук О.В.**

Робоча програма схвалена на засіданні кафедри педагогіки початкової освіти (протокол № __1__ від __28 серпня__ 2019 р.)

Завідувач кафедри _____ **Оліяр М.П.**

п
і
д

Затверджено науково-методичною радою педагогічного факультету (протокол № __1__ від __30 серпня__ 2019 р.)

Голова науково-методичної ради

п
е

Д _____ прізвище, ініціали

а
г

о

Директор / Декан _____

Кондур О.С.

і

ч

н

прізвище, ініціали

о

р

і

д

п

ф

а

к

у

л

ь

т

р

і

у

прізвище, ініціали

©Ткачук О.В., 2019 рік

©ПНУ, 2019 рік

Опис навчальної дисципліни
2 семестр

Найменування показників	Галузь знань, напрям підготовки, освітньо-кваліфікаційний рівень	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів –	Галузь знань «Освіта/Педагогіка»	<u>Нормативна</u>	
	Спеціальність 013 Початкова освіта» (шифр і назва)		
		Рік підготовки:	
		1- й	
Індивідуальне науково-дослідне завдання - немає		Семестр	
Загальна кількість годин – 90		2-й	
		Лекції	
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 1-л, 1-пр. = 2 год. самостійної роботи студента – 1	Освітній рівень: <u>БАКАЛАВР</u>	16 год.	8 год.
		Практичні, семінарські	
		18 год.	6 год.
		Лабораторні	
		0 год.	0 год.
		Самостійна робота	
		56 год.	76 год.
		Індивідуальні завдання: год.	
Вид контролю: екзамен			

Співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної і індивідуальної роботи становить:

для денної форми навчання – 1:2

3 семестр

Найменування показників	Галузь знань, напрям підготовки, освітньо-кваліфікаційний рівень	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів – 3	Галузь знань „Освіта/Педагогіка”	Нормативна	
	Спеціальність 013 „Початкова освіта” (шифр і назва)		
Модулів – 1		Рік підготовки:	
Змістових модулів – 1		2-й	2-й
Індивідуальне науково-дослідне завдання немає		Семестр 3	
Загальна кількість годин - 90			
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 2 самостійної роботи студента – 4	Освітній рівень: бакалавр	14 год.	8 год.
		Практичні, семінарські	
		14 год.	2 год.
		Лабораторні	
		__ год.	__ год.
		Самостійна робота	
		62 год.	80 год.
Індивідуальні завдання:			
Вид контролю: залік			

Співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної і індивідуальної роботи становить:

для денної форми навчання – 31 % / 69 %

для заочної форми навчання – 11% / 89 %

4 семестр

Найменування показників	Галузь знань, напрям підготовки, освітньо-кваліфікаційний рівень	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів – 3	Галузь знань „Освіта/Педагогіка”	Нормативна	
	Спеціальність 013 „Початкова освіта” (шифр і назва)		
Модулів – 1		Рік підготовки:	
Змістових модулів – 1		2-й	2-й
Індивідуальне науково-дослідне завдання немає		Семестр 3	
Загальна кількість годин - 90			
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 2 самостійної роботи студента – 4	Освітній рівень: бакалавр	14 год.	4 год.
		Практичні, семінарські	
		14 год.	2 год.
		Лабораторні	
		__ год.	__ год.
		Самостійна робота	
		62 год.	84 год.
		Індивідуальні завдання:	
Вид контролю: екзамен			

Співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної і індивідуальної роботи становить:

для денної форми навчання – 31 % / 69 %

для заочної форми навчання – 11% / 89 %

5 семестр

Найменування показників	Галузь знань, напрям підготовки, освітньо-кваліфікаційний рівень	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів –	Галузь знань «Освіта/Педагогіка»	<u>Нормативна</u>	
	Спеціальність 013 Початкова освіта (шифр і назва)		
		Рік підготовки:	
		- й	
Індивідуальне науково-дослідне завдання - немає		Семестр	
Загальна кількість годин – 90		-й	
		Лекції	
		год.	4 год.
		Практичні, семінарські	
		год.	6 год.
		Лабораторні	
		0 год.	0 год.
		Самостійна робота	
		год.	80 год.
		Індивідуальні завдання:	
		год.	
		Вид контролю:	
		залік	
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 1-л, 1-пр. = 2 год. самостійної роботи студента – 1	Освітній рівень: <u>БАКАЛАВР</u>		

Співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної і індивідуальної роботи становить:
 для денної форми навчання – 31 % / 69 %
 для заочної форми навчання – 11% / 89 %

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета: дати системні знання граматичної структури української мови та виробити практичні навички лінгвістичного аналізу тексту і забезпечити студентам практичне володіння усним і писемним літературним мовленням., а також розвинути здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми у професійно-педагогічній діяльності, що передбачають застосування теоретичних положень і методів педагогіки, психології та зокрема й лінгвістичних дисциплін

Очікувані результати:

Компетенції студента:

Володіти базовими знаннями в галузі мовознавчої дисципліни “Сучасна українська мова з практикумом” в обсязі, необхідному для успішного здійснення професійної діяльності учителя початкової ланки освіти; знати мовні норми, що склалися історично в фонетиці, лексиці, граматиці, семантиці, стилістиці, значення основних мовознавчих термінів; знати основні етапи розвитку української літературної мови, місце і роль української мови в сучасному суспільному житті України, основні законодавчі документи про мову, характерні риси діалектів, особливості роботи мовних органів, фізіолого-артикуляційну характеристику звуків, фонетичні явища, морфологічні зміни в системі мови, морфемну, граматичну структуру сучасної української мови, систему орфографічних правил української мови, особливості стилістичного використання окремих мовних одиниць.

Компетентності студента:

Студент повинен набути:

Інтегральна компетентність як здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми у професійно-педагогічній діяльності, що передбачають застосування теоретичних положень і методів педагогіки, психології та окремих методик навчання й характеризуються комплексністю та невизначеністю умов. Здатність до оволодіння базовими знаннями в галузі мовознавчої дисципліни “Сучасна українська мова” в обсязі, необхідному для успішного здійснення професійної діяльності учителя початкової ланки освіти; до застосування мовних норм, що склалися історично в фонетиці, лексиці, граматиці, семантиці, стилістиці, значення основних мовознавчих термінів; до опанування знань щодо основних етапів розвитку української літературної мови, місця і ролі української мови в сучасному суспільному житті України, основних законодавчих документів про мову, характерних рис діалектів, особливостей роботи мовних органів, фізіолого-артикуляційної характеристики звуків, фонетичних явищ, морфологічних змін в системі мови, морфемної, граматичної структури сучасної української мови, системи орфографічних правил української мови, особливостей стилістичного використання окремих мовних одиниць.

Комунікативна компетентність: здатність спілкуватися державною мовою на офіційно-діловому рівні; володіти навичками нормативного літературного мовлення (його усною та писемною формою) в різних сферах комунікації.

Філологічна компетентність: здатність до застосування професійно профільованих лінгвістичних і літературознавчих знань, умінь та навичок, що становлять теоретичну основу початкового курсу мови навчання, мови вивчення

Вербально-логічна. Здатність педагога володіти доцільними формами вербального професійного спілкування в колективі, сприймати, осмислювати й відтворювати зміст і основну думку усних і письмових висловлювань, коригувати власне й чуже мовлення; здатність опрацьовувати, групувати навчальну інформацію.

Студент повинен уміти: вільно оперувати основними лінгвістичними фактами в галузі фонетики, лексикології, морфології, синтаксису, записувати текст фонетичною транскрипцією, розпізнавати та аналізувати фонетичні та морфологічні явища у словах, володіти фонетичними, орфографічними, пунктуаційними та орфоепічними нормами сучасної української літературної мови, що передбачають здатність продукування граматично коректних висловлювань; культурою усного і писемного мовлення, виконувати лексикологічний, морфологічний та синтаксичний аналіз мовних одиниць, вміти каліграфічно писати на дошці та в зошитах, опрацьовувати наукову лінгвістичну літературу,

застосовувати новітні технічні засоби навчання, аналізувати шкільні підручники і посібники з української мови; володіти навичками мовленнєвої діяльності із дотриманням основних комунікативних ознак культури мовлення (його правильності, точності, логічності, образності, виразності); проявляти здатності: здатність спілкуватися державною мовою на офіційно-діловому рівні; володіти навичками нормативного літературного мовлення (його усною та писемною формою) в різних сферах комунікації. Здатність до розуміння чужих і продукування власних програм комунікативної поведінки, адекватних цілям, сферам, ситуаціям спілкування, активній взаємодії з іншими мовленнєвими суб'єктами. Уміння володіти різновидами стилів мовленнєвого спілкування в ситуаціях запобігання та врегулювання конфліктів.

Завдання:

У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен

знати: основні етапи розвитку української літературної мови, місце і роль української мови в сучасному суспільному житті України, морфемну, граматичну структуру сучасної української мови, систему орфографічних правил української мови, основні відомості з граматики (самостійних і службових частин мови) української мови.

вміти: записувати текст фонетичною транскрипцією, розпізнавати та аналізувати фонетичні та морфонологічні явища у словах, виконувати лексикологічний аналіз слів, аналізувати морфемну структуру слова, виконувати словотвірний, морфологічний аналіз повнозначних та неповнозначних частин мови, володіти орфографічними, пунктуаційними та орфоепічними нормами сучасної української літературної мови, культурою усного і писемного мовлення, вміти каліграфічно писати на дошці та в зошитах.

Крім того, студенти повинні вміти опрацьовувати наукову лінгвістичну літературу, застосовувати новітні технічні засоби навчання, аналізувати шкільні підручники і посібники з української мови.

Програма навчальної дисципліни

2 семестр

Вступ, Фонетика. Фонологія

Тема 1. Курс "Сучасна українська мова", його завдання, обсяг, зміст.

Українська мова – національна мова українського народу, одна з форм вияву національної культури. Місце української мови серед інших слов'янських мов. Походження української мови. Виникнення української мови на базі мов західної частини східнослов'янських племен (дулібів, полян, древлян та ін.). Основні концепції у питанні про зародження і розвиток української мови як окремої слов'янської. Територіальні діалекти української загальнонародної мови. Основні риси північного, південно-східного та південно-західного наріч.

Поняття літературної мови. Мовна норма та її значення для літературної мови. Українська літературна мова як унормована форма загальнонародної мови української нації.

Основні стильові різновиди писемної та усної форм української літературної мови.

Етапи розвитку української літературної мови. Значення творчості І. П. Котляревського та Т. Г. Шевченка для розвитку української літературної мови. Розвиток української мови до подій 1917 року. Особливості розвитку української мови за роки влади більшовиків. Умови для вільного розвитку мов, закріплені Конституцією України, - реалізація ідеї відродження національної самосвідомості українців. Основні державні документи про мову в Україні.

Тема 2. Предмет і завдання фонетики як розділу мовознавства. Зв'язок фонетики з іншими розділами мовознавства. Звуки і склади як фонетичні одиниці мови. Мовний апарат, його будова. Робота мовних органів під час творення голосних і приголосних звуків.

Фонетична транскрипція. Основні знаки фонетичної транскрипції. Три аспекти вивчення мовних звуків: фізіолого-артикуляційний, акустичний, лінгвістичний.

Голосні звуки. Класифікація голосних за горизонтальним рухом язика, ступенем підняття язика, участю губ.

Поняття про чергування. Позиційні та історичні чергування.

Позиційні чергування голосних звуків у наголошених та ненаголошених складах (Е – Е^И, И – И^Е, О – О^У). Чергування і-ї, у – ї.

Приголосні звуки. Класифікація приголосних звуків: за участю голосу і шуму (сонорні й шумні – дзвінкі й глухі); за місцем творення (губні, передньоязикові, середньоязиковий, задньоязикові, горловий); за способом творення (проривні, фрикативні, африкати, зімкнуто-прохідні, вібранти). Характеристика приголосних за додатковими артикуляційними ознаками: тверді і м'які, шиплячі та свистячі.

Зміни приголосних у потоці мовлення. Асиміляція приголосних: повна і часткова, регресивна й прогресивна; за участю голосу, м'якістю, місцем і способом творення. Подовження приголосних: що виникло внаслідок прогресивної асиміляції. Відбиття явищ асиміляції на письмі.

Дисиміляція приголосних. Прогресивна і регресивна, суміжна і несуміжна дисиміляція. Відбиття явищ дисиміляції на письмі.

Спрощення як явище випадання одного із звуків у групі приголосних. Групи приголосних, у яких спрощення відбите на письмі. Групи приголосних, у яких спрощення відбувається в усному мовленні.

Тема 3. Поняття складу. Основні закономірності складоподілу в українській мові. Типи складів: відкриті, закриті, наголошені, ненаголошені, прикриті, неприкриті.

Наголос та його типи: силовий, музикальний, вільний та постійний; основний та побічний. Подвійний наголос. Характер українського наголосу. Проклітики та енклітики. Логічний, емфатичний та фразовий наголос.

Фонологія. Поняття про фонему. Основний вияв (інваріант) та варіанти (позиційні, комбінаторні) фонем. Система фонем української мови.

Тема 4. Морфологія (фономорфологія) - розділ мовознавства про чергування фонем у складі морфем як зміни, що не спричинюються факторами сучасної мови.

Чергування голосних фонем. найдавніші чергування: Е-0 (НЕСТИ-НОСИТИ), 0-А (ГОНИТИ-ГАНЯТИ), І-А (СІДАТИ-САДИТИ), Е-І (ТЕКТИ-ВИТІКАТИ) та ін.; чергування, зумовлені пізнішими фонетичними процесами:

1/ чергування 0, Е з нульовою фонемою (САДОК-САДКА, ДЕНЬ-ДНЯ);

2/ чергування 0, Е з І (КОНИ-КІНЬ. ПЕЧІ-ПІЧ), пояснення відхилень від цих чергувань;

3/ фонетичні властивості І, що розвинувся з ħ (ять);

4/ чергування Ї в звукосполученнях РИ, ЛИ з 0, Е (ДРИЖАТИ-ДРОЖ, БРИНІТИ-БРЕНЬКАТИ);

5/ фонетичні властивості И, що розвинувся з давніх Ы та И;

6/ чергування Е з 0 після шиплячих та Ї.

Чергування приголосних фонем. 1/ чергування Г-Ж, К-Ч, Х-Ш (І палаталізація);

2/ чергування Г-З', К-Ц', Х-С' (ІІ палаталізація);

3/ чергування, які виникли внаслідок давніх сполучень приголосних з губних: Б-БЛ (ЛЮБИТИ/ЛЮБЛЮ), П-ПЛ (ТОПИТИ-ТОПЛЮ), В-ВЛ (ЛОВИТИ-ЛОВЛЮ), М-МЛ (ЛОМИТИ-ЛОМЛЮ), Ф-ФЛ (ГРАФИТИ-ГРАФЛЮ); .

- передньоязикових: Д-ДЖ (САДИТИ-САДЖУ). Т-Ч (КРУТИТИ-КРУЧУ), З-Ж (КАЗАТИ-КАЖУ), С-Ш (ТРУСИТИ-ТРУШУ); ЗД-ЖДЖ (ІЗДИТИ-ЇЖДЖУ), СТ-ШЧ (орф. Щ) (МАСТИТИ-МАЩУ);

- задньоязикових: Г-Ж (ДРУГ-ДРУЖУ/), К-Ч (МУКА-МУЧУСЬ), Х-Ш (ДУХ-ДУША, СУХИЙ-СУША);

3. пом'якшення сонорних Р, Л, Н під впливом ј.

4. Приставні приголосні. Метатеза.

Тема 5. Орфоепія як розділ мовознавства. Орфоепічні норми, їх значення та причини порушення.

Основні правила української літературної вимови: вимова голосних звуків; вимова приголосних звуків; вимова окремих звукосполучень; вимова слів, засвоєних з інших мов.

Графіка як розділ мовознавства

Походження та історичний розвиток письма. Види письма: піктографія, идеографія, складове та звукове письмо, форми слов'янського письма.

Графіка української мови. Український алфавіт, його писана і друкована форми. Співвідношення між буквами та звуками української мови. Звукова реалізація букв Я, Ю, Є, Ї, Щ, Й, В, Г, Ґ; сполучень букв дж, дз.

Апостроф та його вживання.

Позначення м'якості приголосних на письмі. Вживання м'якого знака.

Тема 6.. Українська орфографія як розділ мовознавства. Принципи української орфографії: фонетичний, морфологічний, історичний, диференціюючий.

Основні правила орфографії.

Написання складних слів.

Уживання великої літери.

Правопис найуживаніших префіксів та суфіксів.

Правопис слів іншомовного походження.

Правопис прізвищ і географічних назв.

Правила переносу з рядка в рядок. Орфографічні і технічні правила переносу. Графічні скорочення слів.

Короткий огляд історичного розвитку української орфографії.

Тема 7. Предмет і завдання лексикології української мови. Словникове багатство української мови.

Слово як основна одиниця лексичної системи. Слово і поняття. Лексичне значення слова. Повнозначні і неповнозначні слова. Однозначні і багатозначні слова. Пряме й переносне значення слова. Типи переносних значень слів: метафора, метонімія. Фразеологічне і синтаксично зумовлені значення слів.

Омоніми та їх типи: лексичні і граматичні (омоформи, омографи, омофони) омоніми. Розмежування явищ омонімії та багатозначності. Пароніми, їх різновидності.

Синоніми. Типи синонімів. Поняття про синонімічний ряд. Творення синонімічних рядів багатозначними словами. Стилїстична роль синонімів.

Антоніми. Антонімічні пари. Слова, що не утворюють антонімічних пар. Творення антонімічних пар багатозначними словами. Стилїстична роль антонімів.

Лексика сучасної української мови з точки зору її походження та розвитку. Основні історичні шари слів у лексичному складі мови: спільнослов'янська, спільносхіднослов'янська, власне українська лексика. Характеристика власне українських слів.

Лексичні запозичення з інших мов як один із шляхів збагачення словникового складу української мови. Запозичення зі слов'янських (російської, польської) і неслов'янських (грецької, латинської, німецької, французької, англійської) мов. Старослов'янїзми. Тюркізми. Українські слова, що ввійшли до словникового складу інших мов світу.

Адаптація іншомовних слів в українській мові.

Лексика української мови з погляду її вживання. Активна і пасивна лексика. Застарілі слова: історизми та архаїзми. Неологізми: загальнонародні та індивідуальні.

Склад української лексики з експресивно-стилїстичного погляду. Загальноновживана (стилїстично нейтральна) лексика. Специфічно побутова лексика. Емоційно забарвлена лексика. Науково-термінологічна лексика. Виробничо-професійна лексика. Адміністративно-ділова лексика. Діалектизми. Жаргонїзми. Стилїстичне використання різних груп лексики в різностильових текстах.

Лексикологічний аналіз слова.

Тема 8. Поняття про фразеологію як розділ мовознавства. Фразеологізм. Співвідношення між лексичним значенням слова та значенням фразеологізму. Типи фразеологічних одиниць.

Джерела української літературної фразеології. Розвиток української фразеології

Використання фразеологізмів у різних стилях мови.

Предмет і завдання фразеології. Словник як сукупність слів, розташованих у певному

порядку.

Типи словників. Енциклопедичні і філологічні словники. Тлумачні і перекладні словники. Термінологічні, етимологічні, орфографічні, діалектні словники; словники іншомовних слів, наголосів, синонімів, антонімів, фразеологізмів. Зворотні і частотні словники; словники мови окремих письменників.

Короткі відомості з історії української лексикографії.

3 семестр

Словотвір. Граматика (вступ)

Тема 1. Словотвір як розділ мовознавства про способи і засоби творення слів. Словотворення як джерело збагачення словникового складу мови.

Структурні ознаки слів української мови. Морфема як мінімальна значуща одиниця у структурі слова. Основні типи морфем. Варіанти морфем (морфи). Кореневі й афіксальні морфemi. Морфemi з вільним та зв'язаним значенням. Матеріально виражені і нульові морфemi.

Словозміна та формотворення.

Зміни в морфологічній будові слова: опрощення, перерозклад.

Словотворчі засоби української мови (суфікси, префікси, інтерфікси, постфікси, афіксоїди). Поняття про похідну й непохідну основи. Твірна основа слова.

Способи словотворення в українській мові:

морфологічні: афіксація /суфіксація, префіксація, суфіксально-префіксальний спосіб/, безафіксний спосіб, основоскладання, аббревіація;

неморфологічні: лексико-семантичний, лексико-граматичний, лексико-синтаксичний способи.

Продуктивні і малопродуктивні способи творення слів.

Слово як об'єкт морфемного та словотворчого аналізу. Завдання та принципи морфемного та словотворчого аналізу слова.

Тема 2. Граматика української мови як учення про її морфологічну та синтаксичну будову.

Морфологія та синтаксис як розділи граматики. Основні граматичні поняття: граматичне значення, граматична форма, граматична категорія. Граматичне значення слова у його відношенні до лексичного значення. Способи вираження граматичних значень слів. Засоби вираження граматичних значень слів.

Граматична форма слова.

Граматична категорія. Система граматичних категорій української мови.

Частини мови та принципи їх виділення в українській мові. Повнозначні (самостійні) та неповнозначні (службові) частини мови. Вигуки як окремий розряд слів.

Перехід слів з однієї частини мови в іншу.

Тема 3. Іменник як частина мови. Значення іменника, його морфологічні ознаки і синтаксична роль.

Лексико-граматичні розряди іменників: власні, загальні назви; іменники – назви істот і неістот; іменники з конкретним та абстрактним значенням; збірні іменники, іменники з речовинним значенням, одиничні іменники.

Тема 4. Граматичні категорії іменника. Категорія роду іменника, її морфологічне, лексичне та синтаксичне вираження. Іменники спільного роду.

Категорія числа, її значення та граматичне вираження. Іменники, що мають обидві форми числа: однину і множину. Іменники, що вживаються тільки в однині. Іменники, що вживаються тільки в множині. Залишки форм двоїни в сучасній українській мові. Категорія відмінка іменника. Відмінкова система сучасної української мови. Поділ іменників на відміни. Іменники, що знаходяться поза відмінами. Відмінювання іменників першої відміни. Відмінювання іменників другої відміни. Історична довідка про творення відмінкових закінчень родового, давального, орудного і місцевого відмінків однини та множини іменників другої відміни. Відмінювання іменників третьої відміни. Відмінювання іменників четвертої відміни. Невідмінювані іменники. Відмінювання іменників, які мають тільки форму множини. Відмінювання іменників прикметникової форми.

Словотвір іменників. Продуктивні способи творення іменників.

Субстантивація.

Тема 5. Прикметник. Значення прикметника як частини мови. Специфіка граматичних категорій прикметника. Синтаксичні функції прикметника.

Семантичні розряди прикметників: якісні, відносні, присвійні прикметники. Перехід відносних прикметників у якісні, присвійних – у відносні і якісні.

Якісні прикметники, їх ознаки. Ступені порівняння якісних прикметників. Якісні прикметники, які не утворюють ступенів порівняння.

Стягнені і нестягнені форми прикметників. Повні і короткі форми якісних прикметників. Походження повних і коротких форм прикметників. Стилїстичне використання повних і коротких форм прикметників.

Відносні прикметники. Присвійні прикметники.

Відмінювання прикметників. Прикметники твердої і м'якої групи. Відмінювання прикметників на -ЛИЦЬЙ.

Творення прикметників. Перехід дієприкметників у прикметники.

Тема 6. Числівник. Числівник як частина мови. Розмежування числівників та інших слів із значенням кількості. Розвиток числівника. Морфологічні ознаки і синтаксична роль числівника.

Розряди числівників за значенням. Розряди числівників за будовою. Граматичні ознаки кількісних і порядкових числівників.

Відмінювання кількісних числівників. Відмінювання порядкових числівників.

Стилїстичне використання числівників.

Тема 7. Займенник. Семантична, морфологічна і синтаксична своєрідність займенника. Групи займенників за співвідношенням з іншими частинами мови.

Розряди займенників за значенням.

Граматичні категорії та особливості відмінювання особових, зворотного, присвійних, означальних, питально-відносних, заперечних та неозначених займенників.

Стилїстичне використання займенників.

Прономіналізація.

4 семестр

Тема 1. Дієслово. Дієслово як частина мови. Морфологічні ознаки дієслова, його синтаксична роль. Дієвідмінювані, відмінювані і незмінні форми дієслова. Неозначена форма (інфінітив) як початкова форма дієслова. Дві основи дієслова та їх роль в утворенні дієслівних форм.

Граматичні форми дієслова.

Категорія виду дієслова. Значення доконаного і недоконаного виду. Видові пари дієслів. Способи творення видових пар : суфіксація, префіксація, наголос, чергування голосних та приголосних, суплетивізм. Дієслова, що не утворюють видових пар: дієслова, що мають значення тільки одного виду; дієслова, які залежно від контексту набувають значення як доконаного, так недоконаного виду.

Категорія перехідності-неперехідності дієслова.

Категорія стану дієслова. Дієслова активного, середньо-зворотного та пасивного стані. Дієслова, у яких форма стану не визначається (дієслова, що перебувають "поза станом"). Зв'язок у дієсловах категорії стану з категорією перехідності.

Категорія особи дієслова. Значення форм першої, другої і третьої особи, їх морфологічне вираження. Безособові дієслова.

Категорія способу дієслова. Основні значення дійсного, умовного та наказового способу.

Тема 2. Категорія часу дієслова. Значення теперішнього, майбутнього, минулого часу дієслів. Морфологічне вираження часових форм. Творення часових форм дієслів в українській мові (з історичним поясненням).

Особові форми теперішнього часу. Дієвідмінювання: перша та друга дієвідміна дієслів. Особливості дієвідмінювання дієслів БУТИ, ДАТИ, ЇСТИ та дієслів з основою на -ВІСТИ (ВІДПОВІСТИ, РОЗПОВІСТИ).

Особові форми майбутнього часу. Історична довідка про походження форм

майбутнього часу.

Категорія роду дієслова. Родові форми минулого часу.

Родові й числові форми умовного способу дієслів. Наказовий спосіб дієслів та його граматичні форми.

Зв'язок категорії часу, способу й виду у дієсловах.

Творення дієслів. Основні дієслівні префікси та суфікси. Творення дієслів від власних основ та від основ інших частин мови.

Дієприкметник як дієслівна форма. Ознаки дієслова і прикметника у дієприкметнику. Активні та пасивні дієприкметники, їх творення та вживання. Відмінювання дієприкметників. Перехід дієприкметників у прикметники та іменники.

Безособові форми на –НО, -ТО. Їх походження та вживання.

Дієприслівник як дієслівна форма. Ознаки дієслова та прислівника у дієприслівниках. Дієприслівники доконаного і недоконаного виду, їх творення та вживання. Перехід дієприслівників у прислівники.

Тема 3. Прислівник

Значення, морфологічні ознаки і синтаксичні функції прислівника. Розряди прислівників за значенням. Творення прислівників. Перехід прислівників у службові слова. Правопис прислівників.

Предикативні прислівники (слова категорії стану) та їх уживання у безособових реченнях.

Модальні слова як особливий розряд слів в українській мові. Розряди модальних слів. Синтаксична функція модальних слів.

Тема 4. Службові слова, їх загальна характеристика та особливості.

Прийменник

Поняття про прийменник як про частину мови, що служить для розрізнення відмінкових форм. Поділ прийменників на групи за походженням. Морфологічний склад прийменників. Уживання прийменників з формами непрямих відмінків. Основні смислові відтінки, які вносять прийменники у сполученні з відмінковими формами іменників.

Сполучник як частина мови, що служить для поєднання членів речення, компонентів складних речень. Типи сполучників за морфологічним складом та вживанням. Сполучники сурядності та підрядності, їх різновиди. Правопис сполучників.

Сполучні слова. Відмінності між сполучниками і сполучними словами.

Тема 5. Значення часток. Функції часток. Класифікація часток. Фразові, словотворчі, формотворчі частки. Правопис часток.

Зв'язка. Слово БУТИ у ролі зв'язки. Абстрактні та напівповновозначні зв'язки

Специфіка вигука як частини мови. Класифікація вигуків за походженням та значенням. Звуконаслідувальні слова. Уживання вигуків і звуконаслідувальних слів у мовленні.

5 семестр

Тема 1. Предмет і завдання синтаксису. Основні синтаксичні одиниці в українській мові.

Словосполучення. Поняття про словосполучення як одиницю синтаксису. Вияв у словосполученні національної специфіки мови. Відмежування синтаксичних словосполучень від лексичних (ГРЕЦЬКИЙ ГОРІХ) та фразеологічних (БАЙДИКИ БИТИ).

Типи синтаксичних відношень у словосполученні: атрибутивні, об'єктні, обставинні.

Види підрядного синтаксичного зв'язку у словосполученнях: узгодження, керування, прилягання. Типи словосполучень за характером стрижневого слова: словосполучення іменникові, прикметникові, числівникові, займенникові, дієслівні, прислівникові.

Тема 2. Речення як основна синтаксична одиниця. Основні ознаки речення: предикативність, модальність, смислова, інтонаційна та граматична завершеність. Аспекти аналізу речення: структурний, логічний, семантичний. Поняття про структуру речення. Типи речень за метою висловлювання: розповідні, питальні, спонукальні речення. Окличні речення. Стилістичне використання кожного типу речень.

Стверджувальні та заперечені речення.

Поняття про просте та окладне речення, принципи їх розмежування.

Просте двоскладне речення

Двоскладне речення як структурний різновид речень. Члени речення. Головні члени речення - підмет і присудок – як предикативний центр простого двоскладного речення. Другорядні члени речення та їх види: додаток, означення, обставини. Синтаксична група підмета і синтаксична група присудка у двоскладному реченні. Непоширені і поширені двоскладні речення.

Підмет. Простий підмет і способи його вираження. Складений підмет і способи його вираження.

Присудок. Простий присудок і способи його вираження. Простий ускладнений присудок.

Складений іменний присудок, його структура і способи вираження. Складений дієслівний присудок, його способи вираження.

Координація між підметом і присудком у простому двоскладному реченні.

Тема 3. Другорядні члени речення та їх функції у поширенні простого речення.

Додаток як синтаксичне вираження об'єкта дії. Типи додатка: прямий і непрямий. Придієслівні та приіменні додатки. Розмежування неузгоджених означень і приіменних додатків у формі родового відмінка.

Означення як синтаксичне вираження атрибута. Типи означень: узгоджені і неузгоджені означення. Способи їх вираження.

Прикладка як особлива форма означення. Граматичний зв'язок прикладки з означуваним словом. Написання прикладки з означуваним словом.

Обставини як синтаксичне вираження різноманітних ознак і відношень дії або стану. Типи обставин та способи їх вираження.

Тема 4. Поняття про односкладне речення. Типи односкладних речень: означено-особові, неозначено-особові, узагальнено-особові, безособові, номінативні та інфінітивні речення. Стилiстичні функції односкладних речень.

Слова-речення, їх значення, типи та вживання.

Неповні речення. Поняття про неповне речення. Комунікативні умови функціонування неповних речень. Структурні різновиди неповних речень. Контекстуальні, ситуативні, еліптичні неповні двоскладні та односкладні речення. Пунктуація в неповних реченнях. Стилiстичне використання неповних речень.

Просте речення і висловлювання. Актуальне членування речення

Просте речення і висловлювання. Синтаксичне і актуальне членування речення. Поняття про тему і рему. Основні функції порядку слів у реченні. Прямий і зворотний порядок слів у реченні.

Тема 5. Просте ускладнене речення

Загальна характеристика простого ускладненого речення.

Речення з однорідними членами

Однорідні члени речення. Засоби вираження однорідності. Уживання сурядних сполучників при однорідних членах речення. Однорідні і неоднорідні означення. Узагальнюючі слова при однорідних членах речення. Пунктуація у реченнях з однорідними членами.

Речення з відокремленими другорядними членами. Загальні відомості про відокремлені члени речення. Умови відокремлення: синтаксичні, морфологічні, семантичні. Факультативне відокремлення. Відокремлені означення. способи їх вираження. Відокремлені додатки. Відокремлення обставин. Пунктуація при відокремлених членах речення. Стилiстичне використання речень з відокремленими членами.

Уточнюючі звороти та слова у складі простого речення. Пунктуація при уточнюючих словах і зворотах.

Вставні та вставлені конструкції. Смыслові функції вставних і вставлених конструкцій, їх різновиди за значенням. Пунктуація при вставних і вставлених словах, словосполученнях і реченнях.

Звертання. Значення і способи вираження звертання. Місце звертання у реченні.

Пунктуація. Стилiстичнi особливостi звертання. Вокативне речення.

Тема 6. Складне речення як синтаксична одиниця. Засоби вираження зв'язку між частинами складного речення: сполучники, сполучнi слова, iнтонацiя, порядок розташування частин. Сурядний i пiдрядний зв'язок між частинами складного речення. Типи складного речення, iх загальна характеристика.

Складносурядне речення. Засоби вираження синтаксичних зв'язкiв між частинами сурядного речення. Рiзновиди складносурядних речень: а) складносуряднi речення єднального значення; б) складносуряднi речення протиставного значення; в) складносуряднi речення зiставного значення (зi сполучником **А**) складносуряднi речення роздiлового значення. Пунктуацiя в складносурядних реченнях.

Складнопiрядне речення. Структурнi особливостi складнопiрядних речень. Головна та пiрядна частина складнопiрядного речення. Засоби оформлення зв'язку між частинами складнопiрядного речення.

Структурно-семантична класифiкацiя складнопiрядних речень. Види пiрядних частин: складнопiряднi речення з пiрядними означальними, з'ясувальними, способу дiї, мiри й ступеня.

Складнопiряднi речення з порiвняльними, мiсця, часу, мети, причини, наслiдку, умовними, допустовими, супровiдними.

Складнопiряднi речення з кiлькама пiрядними частинами рiзних видiв. Конструкцiї з однорiдною пiрядностю, неоднорiдною пiрядностю, послiдовною пiрядностю.

Складнопiряднi речення мiшаного типу (з поєднанням пiрядних частин однорiдної, неоднорiдної й послiдової пiрядности). Пунктуацiя в складнопiрядних реченнях з кiлькама пiрядними.

Складнi речення з сурядностю i пiрядностю. Основнi рiзновиди складних речень з сурядностю та пiрядностю. Пунктуацiя в реченнях з сурядностю та пiрядностю.

Тема 7. Безсполучникове складне речення. Граматична природа i вiдмiнностi безсполучникових речень вiд сполучникових. Роль iнтонацiї в безсполучникових реченнях. Типи безсполучникових речень. Безсполучниковi речення з однотипними частинами, вираження в них єднальних, зiставних та iнших вiдношень. Пунктуацiя в безсполучникових складних реченнях. Стилiстичне використання безсполучникових складних речень.

Складнi речення з поєднанням сполучникового i безсполучникового зв'язку між частинами. Iх основнi рiзновиди.

Тема 8. Перiод в українськiй мовi, його синтаксичнi особливостi. Iнтонацiя в перiодi. Пунктуацiя в перiодi.

Складнi синтаксичнi цiлi. Граматичнi засоби iх органiзацiї. Абзац. Текст.

Пряма мова i слова автора. Непряма мова. Способи заміни висловiв з прямою мовою i словами автора на непряму мову. Вiльна непряма мова або невласне пряма мова. Дiалог. Монолог.

Сучасна українська пунктуацiя, її науковi основи. Значення пунктуацiйних норм. Загальнi вiдомостi з iсторiї пунктуацiї. Система роздiлових знакiв сучасної українськiй мови. Iнтонацiя речення та пунктуацiя. Структура речення та пунктуацiя. Використання роздiлових знакiв iз спеціальними стилiстичними завданнями.

2 семестр

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин											
	денна форма					Заочна форма						
	усього	у тому числі				усього	у тому числі					
		л	п	лаб	інд		с.р.	Л	п	лаб	інд	с.р.
Тема 1. Загальні відомості про походження і розвиток української мови.												
Тема 2. Фонетика української мови. Голосні й приголосні звуки, їх класифікація, фонетична характеристика. Зміни приголосних у потоці мовлення (асиміляція приголосних, дисиміляція, спрощення).												
Тема 3. Склад. Наголос. Фонологічна система української мови.												
Тема 4. Морфологія української мови. Чергування в системі голосних та приголосних.												
Тема 5. Орфоепія. Українська графіка.	11	2	2			7	11	1	1			9
Тема 6. Українська орфографія. Принципи орфографії.												
Тема 7. Лексика української мови. Слово як основна одиниця мови.	11	2	2			7	11	1	1			9
Тема 8. Фразеологія. Українська лексикографія.	11	2	2			7	11	1	1			9
Усього годин												

3 семестр

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин											
	денна форма						заочна форма					
	усього	у тому числі					усього	у тому числі				
		л	п	лаб	інд	с.р.		л	п	лаб	інд	с.р.
Семестр 3												
Тема 1. Морфеміка. Словотвір.												
Тема 2. Грамматика. Морфологія.												
Тема 3. Іменник як частина мови.												
Тема 4. Відмінювання іменника												
Тема 5. Прикметник як частина мови.												
Тема 6. Числівник як частина мови.												
Тема 7. Займенник як частина мови.												
Усього годин												
Семестр 4												
Тема 1. Дієслово												
Тема 2. Дієслово												
Тема 3. Дієприкметник. Дієприслівник. Предикативні форми на –но, -то.												
Тема 4. Прислівник як частина мови.												
Тема 5. Прийменник як частина мови.												
Тема 6. Сполучник як частина мови.												
Тема 7. Частка. Вигук.												
Усього годин												

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин											
	денна форма					заочна форма						
	усього	у тому числі					усього	у тому числі				
		л	п	ла б	інд	с.р.		л	п	лаб	інд	с.р.
Синтаксис												
Синтаксис. Словосполучення.												
Речення. Головні члени речення.												
Другорядні члени речення												
Односкладні речення												
Просте ускладнене речення												
Складне речення.. ССР, СПР												
Безсполучникові складні речення												
Період. ССЦ. Пряма і непряма мова. Пунктуація												
Разом												

**ба. Теми практичних занять
2 семестр денна форма**

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
	Загальні відомості про походження і розвиток української мови.	
	Фонетика української мови. Голосні й приголосні звуки, їх класифікація, фонетична характеристика. Зміни приголосних у потоці мовлення (асиміляція приголосних, дисиміляція, спрощення).	
	Склад. Наголос. Фонологічна система української мови.	
	Морфологія української мови. Чергування в системі голосних та приголосних.	
	Орфоєпія. Українська графіка.	
	Українська орфографія. Принципи орфографії.	
	Лексика української мови. Слово як основна одиниця мови.	
	Фразеологія. Українська лексикографія.	
	Усього	

2 семестр заочна форма

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
	Загальні відомості про походження і розвиток української мови. Фонетика української мови. Голосні й приголосні звуки, їх класифікація, фонетична характеристика. Зміни приголосних у потоці мовлення (асиміляція приголосних, дисиміляція, спрощення). Склад. Наголос. Фонологічна система української мови.	
	Морфонологія української мови. Чергування в системі голосних та приголосних. Орфоепія. Українська графіка. Українська орфографія. Принципи орфографії.	
	Лексика української мови. Слово як основна одиниця мови. Фразеологія. Українська лексикографія.	
	Усього	

3 семестр денна форма

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
	Словотвір як розділ мовознавства. Морфеміка. Типи морфем. Кореневі морфеми. Афіксальні морфеми. Історичні зміни в морфемній структурі слова. Морфемний аналіз слів. Словотвірна структура слова. Морфологічні способи творення слів. Неморфологічні способи творення слів. Морфемний і словотвірний аналіз слів.	
	Граматика. Граматичне значення слова. Основні поняття граматики. Способи і засоби вираження граматичних значень слів. Предмет і завдання морфології. Принципи виділення частин мови.	
	Іменник. Лексико-граматичні категорії іменника. Граматичні категорії іменника. Категорія роду іменника. Визначення роду в невідмінюваних іменниках. Категорія числа.	
	Категорія відмінка іменника. Поділ іменників на відміни. Відмінювання іменників першої та другої відміни. Групи іменників першої та другої відміни. Практикум з правопису. Відмінювання іменників третьої і четвертої відміни іменників. Відмінювання іменників, що перебувають поза відмінами. Практикум з правопису. Словотвір іменників. Субстантивація.	
	Прикметник. Розряди прикметників. Ступені творення якісних прикм. Відмінювання прикметника. Правопис відмінкових закінчень.	
	Числівник. Шлях розвитку числівника. Розряди числівників. Відмінювання числівників. Правопис числівників.	
	Займенник. групи за співвідносністю з іншими частинами мови. Розряди. Відмінювання. Правопис. Проніміналізація.	
	Всього	

3 семестр заочна форма

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
	Словотвір як розділ мовознавства. Морфеміка. Типи морфем. Морфологічні способи творення слів. Неморфологічні способи творення слів. Морфемний і словотвірний аналіз слів. Граматика. Граматичне значення слова. Основні поняття граматики. Іменник. Лексико-граматичні категорії іменника. Граматичні категорії іменника. Категорія роду іменника. Визначення роду в невідмінюваних іменниках. Категорія числа, категорія відмінка іменника. Прикметник. Числівник. Займенник.	
	Всього	

4 семестр денна форма

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
	Дієслово. Вид дієслова. Способи творення корелятивних пар. Перехідність і стан дієслів. Особа дієслова.	
	Час і спосіб дієслова.	
	Дієвідмінювання. Дієприкметник, дієприслівник. Форма на -НО, -ТО.	
	Прислівник як частина мови. Правопис прислівників. Предикативні прислівники. Модальні слова	
	Прийменник. Уживання прийменників з іменними частинами мови. Сполучник. Групи сполучників за функціями. Уживання сполучників. Правопис сполучників і сполучних слів.	
	Частка. Класифікація часток за місцем і роллю у мовних одиницях. Правопис часток.	
	Зв'язка. Класифікація зв'язок. Вигук. Функції вигука. Розряди вигуків. Звуконаслідувальні слова.	
	Всього	

4 семестр заочна форма

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
	Дієслово. Дієвідмінювання. Дієприкметник, дієприслівник. Форма на -НО, -ТО.	
	Час і спосіб дієслова. Прислівник як частина мови. Правопис прислівників. Предикативні прислівники. Модальні слова. Прийменник. Частка. Класифікація часток за місцем і роллю у мовних одиницях. Правопис часток. Зв'язка. Класифікація зв'язок. Вигук. Функції вигука.	
	Всього	

5 семестр денна форма

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
	Синтаксис. Словосполучення. Типи словосполучень за смисл. віднош. Узгодження, керування, прилягання. Речення. Типи речень.	
	Підмет, його типи і способи вираження. Присудок, його типи і способи вираження. Додаток, його типи. Означення, обставини, їх види.	

	Односкладне речення. Типи і уживання односкладних речень. Неповні реч. Їх типи та уживання. Актуальне членування мовлення.	
	Однорідні члени речення. Відокремлені члени речення. Звертання. Вставні і вставлені компоненти.	
	Складносурядне речення, його особливості зв'язку між частинами. Види ССР. Розділові знаки в ССР. Складнопідрядні речення, їх засоби зв'язку між частинами. Типи СПР. СПР одночленної будови. СПР двочленної будови.	
	Складні речення з кількома підрядними. Різновиди зв'язку між їх частинами. Складні речення мішаного типу. Безсполучникові складні речення. Засоби організації їх частин. Типи БСР. Розділові знаки у БСР.	
	Період. Складні синтаксичні цілі. Текст. Складові тексту. Пряма мова, слова автора. Пунктуація при прямій мові. Способи транспозиції прямої мови в непряму. Основні правила української пунктуації. Уживання розділових знаків зі спец. стилістичною метою	
	Разом	

5 семестр заочна форма

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
	Синтаксис. Словосполучення. Типи словосполучень. Речення. Типи речень. Підмет, його типи і способи вираження. Присудок, його типи і способи вираження. Додаток, його типи. Означення, обставини, їх види. Односкладне речення. Типи і уживання односкладних речень. Неповні реч. Їх типи та уживання. ПУР. Однорідні члени речення. Відокремлені члени речення. Звертання. Вставні і вставлені компоненти.	
	Складносурядне речення, його особливості зв'язку між частинами. Види ССР. Розділові знаки в ССР. Складнопідрядні речення. Складні речення з кількома підрядними. Різновиди зв'язку між їх частинами. Складні речення мішаного типу.	
	Безсполучникові складні речення. Засоби організації їх частин. Типи БСР. Розділові знаки у БСР. Період. Складні синтаксичні цілі. Текст. Складові тексту. Пряма мова, слова автора. Пунктуація при прямій мові. Способи транспозиції прямої мови в непряму. Пунктуація. Розділові знаки та їх типи. Основні правила української пунктуації. Уживання розділових знаків зі спец. стилістичною метою	
	Разом	

а. Самостійна робота
2 семестр денна форма

№ теми	Зміст самостійної роботи	Кількість годин
	Опрацювати риси південно-західного та північного наріч української мови, дібрати зразки кожного стилю з різностильових літературних джерел; законспектувати основні положення Закону про мови в Українській РСР від 1989 р., положення Конституції України, що стосуються розвитку мов в Україні та статусу української мови, інші документи про мову (за вибором).	7
	Законспектувати питання про роботу мовних органів у процесі творення звуків. Опрацювати питання про основні знаки фонетичної транскрипції, параметри класифікації голосних та приголосних звуків, умови фонетичного чергування голосних; додаткові характеристики приголосних звуків.	
	Опрацювати і законспектувати питання про систему фонем сучасної української мови. Виконати вправу 32 з посібника Шкурятяна Н.Г., Шевчук С.В. Сучасна українська літературна мова. – К.: Літера, 2000. – С.51. Провести спостереження за закономірностями українського фонетичного складоподілу.	7
	Опрацювати і законспектувати питання про систему фонем сучасної української мови. Виконати вправу 40 з посібника Шкурятяна Н.Г., Шевчук С.В. Сучасна українська літературна мова. – К.: Літера, 2000. – С.58-59. Опрацювати питання про спільні та відмінні риси фонетичних та морфологічних чергувань.	7
	Опрацювати і законспектувати правила вимови сполучень приголосних та іншомовних слів; опрацювати правила написання апострофа і м'якого знака.	7
	Опрацювати питання та законспектувати правила написання великої літери у власних назвах. : виписати з орфографічного словника 30 слів, що пишуться за диференціюючим принципом. Опрацювати питання правопису великої літери, написання складних слів, префіксів, суфіксів, іншомовних слів, прізвищ та географічних назв, переносу слів.	7
	З'ясувати за енциклопедією “Українська мова” питання про слова, які завжди є моносемічними, Виписати з тлумачного словника зразки полісемічних слів (5-6 прикладів). Виписати з текстів підручників для 3-4 кл. зразки полісемічних слів. дібрати і виписати зі словників приклади синонімічних, омонімічних та антонімічних слів. З'ясувати наявність власне українських слів у казках для молодшого шкільного віку (за читанками для 1-4 класу) слова у текстах “Читанки” для 4 класу. Проаналізувати фольклорні твори з “Читанки” для 3 і 4 класу, знайти у текстах застарілі слова, встановити їх значення за тлумачним словником . Дібрати 15 прикладів -зразків говірки рідного села (міста) за схемою: а) слово у говірці; б) значення ; в) літературний відповідник. Дібрати зразки жаргонізмів студентського жаргону. Спостереження за мовою дітей 2-3 класу. Описати найбільш частотні лексеми-діалектизми. Виписати з тлумачного словника зразки полісемічних слів (5-6 прикладів). Виписати з текстів підручників для 3-4 кл. зразки полісемічних слів. Дібрати і виписати зі словників приклади синонімічних, омонімічних та антонімічних слів. Підготувати реферат-повідомлення про українсько-польські мовні зв'язки.	7
	Спостереження над фразеологізмами у зразках фольклору для дітей: відшукати і виписати 20 фразеологізмів із фольклорних творів для дітей або з “Читанок” для ПШ, з’ясувати за словником фразеологізмів їх значення. Описати тлумачний словник за схемою: бібліографічні відомості (автор, рік видання, видавництво, обсяг), мета, основні принципи словника, особливості побудови та зразок словникової статті. Опрацювати: Огієнко Іван. Історія української літературної мови. – К.: Либідь, 1995, с.245-269.	7
	Усього	

2 семестр заочна форма

№ теми	Зміст самостійної роботи	Кількість годин
	<p>Опрацювати риси південно-західного та північного наріч української мови, дібрати зразки кожного стилю з різностильових літературних джерел; законспектувати основні положення Закону про мови в Українській РСР від 1989 р., положення Конституції України, що стосуються розвитку мов в Україні та статусу української мови, інші документи про мову (за вибором). Законспектувати питання про роботу мовних органів у процесі творення звуків. Опрацювати питання про основні знаки фонетичної транскрипції, параметри класифікації голосних та приголосних звуків, умови фонетичного чергування голосних; додаткові характеристики приголосних звуків.</p> <p>Опрацювати і законспектувати питання про систему фонем сучасної української мови. Виконати вправу 32 з посібника Шкурятяна Н.Г., Шевчук С.В. Сучасна українська літературна мова. – К.: Літера, 2000. – С.51. Провести спостереження за закономірностями українського фонетичного складоподілу.</p>	30
	<p>Опрацювати і законспектувати питання про систему фонем сучасної української мови. Виконати вправу 40 з посібника Шкурятяна Н.Г., Шевчук С.В. Сучасна українська літературна мова. – К.: Літера, 2000. – С.58-59. Опрацювати питання про спільні та відмінні риси фонетичних та морфологічних чергувань.</p> <p>Опрацювати і законспектувати правила вимови сполучень приголосних та іншомовних слів; опрацювати правила написання апострофа і м'якого знака.</p> <p>Опрацювати питання та законспектувати правила написання великої літери у власних назвах. : виписати з орфографічного словника 30 слів, що пишуться за диференціюючим принципом. Опрацювати питання правопису великої літери, написання складних слів, префіксів, суфіксів, іншомовних слів, прізвищ та географічних назв, переносу слів.</p>	
	<p>З'ясувати за енциклопедією “Українська мова” питання про слова, які завжди є моносемічними, Виписати з тлумачного словника зразки полісемічних слів (5-6 прикладів). Виписати з текстів підручників для 3-4 кл. зразки полісемічних слів. дібрати і виписати зі словників приклади синонімічних, омонімічних та антонімічних слів. З'ясувати наявність власне українських слів у казках для молодшого шкільного віку (за читанками для 1-4 класу) слова у текстах “Читанки” для 4 класу. Проаналізувати фольклорні твори з “Читанки” для 3 і 4 класу, знайти у текстах застарілі слова, встановити їх значення за тлумачним словником .</p> <p>Дібрати 15 прикладів -зразків говірки рідного села (міста) за схемою: а) слово у говірці; б) значення ; в) літературний відповідник. Дібрати зразки жаргонізмів студентського жаргону. Спостереження за мовою дітей 2-3 класу. Описати найбільш частотні лексеми-діалектизми. Виписати з тлумачного словника зразки полісемічних слів (5-6 прикладів). Виписати з текстів підручників для 3-4 кл. зразки полісемічних слів.</p> <p>Дібрати і виписати зі словників приклади синонімічних, омонімічних та антонімічних слів.</p> <p>Підготувати реферат-повідомлення про українсько-польські мовні зв'язки. Спостереження над фразеологізмами у зразках фольклору для дітей: відшукати і виписати 20 фразеологізмів із фольклорних творів для дітей або з “Читанок” для ПШ, з'ясувати за словником фразеологізмів їх значення. Описати тлумачний словник за схемою: бібліографічні відомості (автор, рік видання, видавництво, обсяг), мета, основні принципи словника, особливості побудови та зразок словникової статті. Опрацювати: Огієнко Іван. Історія української літературної мови. – К.: Либідь, 1995, с.245-269.</p>	18
	Усього	

семестр денна форма

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
	З'ясувати питання про функції та типи афіксальних морфем. Опрацювати типи афіксальних морфем.)Виконати вправу на визначення морфем.складу слова з підр."Укр.мова" для ПШ" . Опрацювати неморфологічні способи творення слів за енциклопедією УМ. Виконати вправи на словотвір з підручника "Укр.мова" з ПШ — за вибором 3 вправи	
	Опрацювати взаємозв'язки граматичних понять. Опрацювання питання про перехід однієї частини мови в іншу.Виписати 15 зразків переходу ч-н мови з текстів "Читанки" для 3 класу	
	Опрацювання питання про речовинні іменники. Опрацювання питання про збірні іменники; підготувати повідомлення про перехід іменників –назв абстрактних предметів у назви конкретних предметів і навпаки. Визначення роду в невідмінюваних іменниках. Множинні іменники.	
	Правопис відмінкових закінчень іменників другої, третьої, четвертої відміни (16) Завдання з практикуму (ОЛ 5,11,16,17,19,21) Опрацювати матеріал підручника "Українська мова" з даної теми. Правопис відмінкових закінчень іменників поза відмінами . Виписати іменники поза відмінами з підруч."Укр.м." для 3 класу	
	Основні значення прикметників на означення масті тварин.. Знайти у текстах "читанки" для 3 класу короткі форми прикметників. Проаналізувати. Виконати 2 вправи на творення ступенів порівняння з підручника з укр.м. для поч.школи. Правопис відмінкових закінчень прикметників .Виконати 2 вправи на правопис відмінкових закінчень прикметників зі підручника з укр.мови для ПШ	
	Шлях розвитку числівника ДОД — 7. Правопис відмінкових закінчень числівників Підготувати повідомлення про походження числівників на означення чисел першого і другого десятка та про слова-назви зі старовинних систем мір, які трапляються у творах для дітей молодшого шкільного віку.	
	З'ясувати та законспектувати з «Українського правопису» питання про відмінкові закінчення займенників різних розрядів. Підготувати повідомлення про уживання особових займенників. : підготувати повідомлення про уживання займенників у творах для дітей та підручниках з рідної мови для початкової школи. Опрацювати вправи на ознайомлення з займенником з підручника української мови для початкової школи. підготувати повідомлення про випадки уживання особових займенників форми однієї особи в значенні іншої.	
	Разом	

3 семестр заочна форма

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
	З'ясувати питання про функції та типи афіксальних морфем. Опрацювати типи афіксальних морфем.)Виконати вправу на визначення морфем.складу слова з підр."Укр.мова" для ПШ" . Опрацювати неморфологічні способи творення слів за енциклопедією УМ. Виконати вправи на словотвір з підручника "Укр.мова" з ПШ — за вибором 3 вправи	
	Опрацювати взаємозв'язки граматичних понять. Опрацювання питання про перехід однієї частини мови в іншу.Виписати 15 зразків переходу ч-н мови з текстів "Читанки" для 3 класу	
	Опрацювання питання про речовинні іменники. Опрацювання питання про збірні іменники; підготувати повідомлення про перехід іменників –назв абстрактних предметів у назви конкретних предметів і навпаки. Визначення роду в невідмінюваних іменниках. Множинні іменники.	
	Правопис відмінкових закінчень іменників другої, третьої, четвертої відміни (16) Завдання з практикуму (ОЛ 5,11,16,17,19,21) Опрацювати матеріал підручника	

	“Українська мова” з даної теми. Правопис відмінкових закінчень іменників поза відмінами . Виписати іменники поза відмінами з підруч. “Укр.м.” для 3 класу	
	Основні значення прикметників на означення масті тварин.. Знайти у текстах “читанки” для 3 класу короткі форми прикметників. Проаналізувати. Виконати 2 вправи на творення ступенів порівняння з підручника з укр.м. для поч.школи. Правопис відмінкових закінчень прикметників .Виконати 2 вправи на правопис відмінкових закінчень прикметників зі підручника з укр.мови для ПШ	
	Шлях розвитку числівника ДОД — 7. Правопис відмінкових закінчень числівників Підготувати повідомлення про походження числівників на означення чисел першого і другого десятка та про слова-назви зі старовинних систем мір, які трапляються у творах для дітей молодшого шкільного віку.	
	З’ясувати та законспектувати з «Українського правопису» питання про відмінкові закінчення займенників різних розрядів. Підготувати повідомлення про уживання особових займенників. : підготувати повідомлення про уживання займенників у творах для дітей та підручниках з рідної мови для початкової школи. Опрацювати вправи на ознайомлення з займенником з підручника української мови для початкової школи. підготувати повідомлення про випадки уживання особових займенників форми однієї особи в значенні іншої.	
	Разом	

8 б. Самостійна робота 4 семестр денна форма

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
	Дієслово. Вид дієслова. Способи творення корелятивних пар. Перехідність і стан дієслів. Особа дієслова.	
	Час і спосіб дієслова	
	Дієвідмінювання. Дієприкметник, дієприслівник. Форма на -НО, -ТО.	
	Прислівник як частина мови. Правопис прислівників.. Предикативні прислівники. Модальні слова	
	Прийменник. Уживання прийменників з іменними частинами мови. Сполучник. Групи сполучників за функціями. Уживання сполучників. Правопис сполучників і сполучних слів.	
	Частка. Класифікація часток за місцем і роллю у мовних одиницях. Правопис часток.	
	Зв’язка. Класифікація зв’язок. Вигук. Функції вигука. Розряди вигуків. Звуконаслідувальні слова.	

Самостійна робота 4 семестр заочна форма

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
	Дієслово. Вид дієслова. Способи творення корелятивних пар. Перехідність і стан дієслів. Особа дієслова. Час і спосіб дієслова Дієвідмінювання. Дієприкметник, дієприслівник. Форма на -НО, -ТО. Прислівник як частина мови. Правопис прислівників. предикативні прислівники. Модальні слова . Прийменник. Уживання прийменників з іменними частинами мови. Сполучник. Групи сполучників за функціями. Уживання сполучників. Правопис сполучників і сполучних слів. Частка. Класифікація часток за місцем і роллю у мовних одиницях. Правопис часток. Зв’язка. Класифікація зв’язок. Вигук. Функції вигука. Розряди вигуків.	

	Звуконаслідувальні слова.	
	Всього	

Самостійна робота 5 семестр денна форма

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
	<p>1. Робота зі словником фразеологізмів – навести і проаналізувати 4 фразеологічні словосполучення. Виконати 3 вправи на словосполучення іменників і прикметників з підручника “Українська мова” для ПШ. Спостереження за типами словосполучень у творах для дітей: виписати 5-6 речень з творів для дітей, поділити їх на словосполучення. Проаналізувати словосполучення за схемою вправи 5.</p> <p>2. Виписати зразки різних типів речень з читанок для ПШ. З’ясувати питання про актуальне членування речення – посібник 15 за списком. Проаналізувати 5 правил на вивчення іменника і дієслова з підручників “Українська мова” для початкової школи з точки зору актуального членування речень.</p>	
	<p>1. Виконати усі вправи на вивчення підмета та присудка з підручника “Українська мова” для ПШ; підготувати повідомлення про типи підмета і присудка у творах для позакласного читання, призначених для опрацювання у початковій школі.</p> <p>2. Прослідкувати зв’язок питання про перехідні дієслова і способи вираження прямого додатка. Опрацювати правопис прикладки Виконати вправи на вивчення другорядних членів речення з підручника “Українська мова” для ПШ .Завдання практикуму (6,8,13,17,21).</p>	
	<p>Підготувати повідомлення про односкладні речення у дитячому мовленні. Опрацювати питання: 1.Розвиток інфінітивних речень. 2.Стилістичне використання односкладних речень. З’ясувати питання про використання слів-речень у дитячому мовленні.Завдання практикуму (6,8,13,17,21).</p>	
	<p>1.Опрацювати пит. про розділові знаки при однорідних членах речення.</p> <p>2.Опрацювати питання про розділові знаки при відокремлених членах речення.Завдання практикуму (6,8,13,17,21). Підготувати повідомлення про використання звертань у творах для дітей.</p>	
	<p>Виписати 20 речень ССР з читанок для початкової школи і проаналізувати їх за схемою.</p> <p>2.Виписати по 5 зразків складнопідрядних речень з ПК означальними, з’ясувальними, міри та способу дії з читанок для початкової школи. Опрацювати питання про пунктуацію у складнопідрядному реченні.</p> <p>3.Виписати по 5 зразків складнопідрядних речень з ПК міри, допусту, місця, часу, наслідку, мети, причини, умови з читанок для початкової школи. Опрацювати пит. про пунктуацію в складнопідрядному реченні.Завдання практикуму (6,8,13,17,21).</p>	
	<p>Знайти у текстах творів для дітей молодшого шкільного віку 10 складних речень з кількома компонентами та проаналізувати їх. Опрацювати питання про пунктуацію в складнопідрядному реченні з кількома компонентами.</p> <p>2.Знайти у текстах творів для дітей МШВ 10 складних речень з кількома компонентами мішаного типу та проаналізувати їх. Опрац. пит. про пунктуацію в складнопідрядному реченні з кількома компонентами. Завдання з практикуму</p>	
	<p>Опрац. пит. про пунктуацію у БСР. Дібрати 15 речень з безсполучниковим зв’язком з творів для позакласного читання у початковій школі, проаналізувати речення.Дібрати з художньої літератури 5 речень з поєднанням сполучникового та безсполучникового зв’язку, проаналізув. їх.</p> <p>Дібрати 6 зразків тексту з творів-читанок для 3-4 класів для початкової школи. Поділити тексти на частини, виділити складні синтаксичні цілі. Проаналізувати доцільність виділених абзаців.</p> <p>Основні правила пунктуації. Завдання з практикуму (6,8,13,17,21) Дібрати з художніх текстів 5 прикладів на уживання розділових знаків зі спеціальною стилістичною метою.</p>	
	Разом	

Самостійна робота 5 семестр заочна форма

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
	<p>1. Робота зі словником фразеологізмів – навести і проаналізувати 4 фразеологічні словосполучення. Виконати 3 вправи на словосполучення іменників і прикметників з підручника “Українська мова” для ПШ. Спостереження за типами словосполучень у творах для дітей: виписати 5-6 речень з творів для дітей, поділити їх на словосполучення. Проаналізувати словосполучення за схемою вправи 5.</p> <p>2. Виписати зразки різних типів речень з читанок для ПШ. З’ясувати питання про актуальне членування речення – посібник 15 за списком. Проаналізувати 5 правил на вивчення іменника і дієслова з підручників “Українська мова” для початкової школи з точки зору актуального членування речень.</p> <p>.Виконати усі вправи на вивчення підмета та присудка з підручника “Українська мова” для ПШ; підготувати повідомлення про типи підмета і присудка у творах для позакласного читання, призначених для опрацювання у початковій школі.</p> <p>.Прослідкувати зв’язок питання про перехідні дієслова і способи вираження прямого додатка. Опрацювати правопис прикладки Виконати вправи на вивчення другорядних членів речення з підручника “Українська мова” для ПШ Завдання практикуму (6,8,13,17,21).</p> <p>Підготувати повідомлення про односкладні речення у дитячому мовленні. Опрацювати питання: 1.Розвиток інфінітивних речень. 2.Стилістичне використання односкладних речень. З’ясувати питання про використання слів-речень у дитячому мовленні.Завдання практикуму (6,8,13,17,21).</p> <p>.Опрацювати пит. про розділові знаки при однорідних членах речення.</p> <p>.Опрацювати питання про розділові знаки при відокремлених членах</p>	
	<p>Виписати 20 речень ССР з читанок для початкової школи і проаналізувати їх за схемою.</p> <p>2.Виписати по 5 зразків складнопідрядних речень з ПК означальними, з’ясувальними, міри та способу дії з читанок для початкової школи. Опрацювати питання про пунктуацію у складнопідрядному реченні.</p> <p>3.Виписати по 5 зразків складнопідрядних речень з ПК міри, допусту, місця, часу, наслідку, мети, причини, умови з читанок для початкової школи. Опрацювати пит. про пунктуацію в складнопідрядному реченні.Завдання практикуму (6,8,13,17,21).</p> <p>Знайти у текстах творів для дітей молодшого шкільного віку 10 складних речень з кількома компонентами та проаналізувати їх. Опрацювати питання про пунктуацію в складнопідрядному реченні з кількома компонентами.</p> <p>.Знайти у текстах творів для дітей МШВ 10 складних речень з кількома компонентами мішаного типу та проаналізувати їх. Опрац. пит. про пунктуацію в складнопідрядному реченні з кількома компонентами. Завдання з практикуму</p>	
	<p>Опрац. пит. про пунктуацію у БСР. Дібрати 15 речень з безсполучниковим зв’язком з творів для позакласного читання у початковій школі, проаналізувати речення.Дібрати з художньої літератури 5 речень з поєднанням сполучникового та безсполучникового зв’язку, проаналізув. їх.</p> <p>Дібрати 6 зразків тексту з творів-читанок для 3-4 класів для початкової школи. Поділити тексти на частини, виділити складні синтаксичні цілі. Проаналізувати доцільність виділених абзаців.</p> <p>Основні правила пунктуації. Завдання з практикуму (6,8,13,17,21) Дібрати з художніх текстів 5 прикладів на уживання розділових знаків зі спеціальною стилістичною метою.</p>	
	Разом	

Методи навчання

Охоплюють сукупність методів навчання, спрямованих на передавання і засвоєння студентами знань, формування умінь і навичок. До них належать словесні, наочні й практичні методи навчання.

Словесні методи навчання об’єднують пояснення, розповідь, інструктаж, лекцію, бесіду, роботу з підручником.

Методи контролю і самоконтролю діяльності

Ці методи дають змогу перевірити рівень засвоєння студентами знань, сформованості умінь і навичок. До цієї групи відносять методи усного, письмового, тестового, графічного, програмованого контролю, практичної перевірки, а також методи самоконтролю і самооцінки.

Програмові вимоги до екзамену, 2 семестр

1. Українська мова – національна мова українського народу, одна з форм вияву національної культури.
2. Місце української мови серед інших слов'янських мов.
3. Походження української мови. Основні концепції у питанні про зародження і розвиток української мови як окремої слов'янської.
4. Поняття літературної мови. Мовна норма та її значення для літературної мови.
5. Українська літературна мова як унормована форма загальнонародної мови української нації.
6. Територіальні діалекти української загальнонародної мови. Основні риси північного, південно-східного та південно-західного наріч.
7. Основні стильові різновиди писемної та усної форм української літературної мови.
8. Значення творчості І.П. Котляревського та Т. Г. Шевченка для розвитку нової української літературної мови.
9. Розвиток української мови до 1917 року.
10. Розвиток української літературної мови у ХХ - ХХІ столітті.
11. Основні державні документи про мову в Україні.
12. Фонетика як розділ мовознавства. Звуки і склади як фонетичні одиниці мови.
13. Мовний апарат, його будова. Робота мовних органів під час творення голосних і приголосних звуків.
14. Фонетична транскрипція. Основні знаки фонетичної транскрипції.
15. Три аспекти вивчення мовних звуків: фізіолого-артикуляційний, акустичний, лінгвістичний.
16. Голосні звуки. Класифікація голосних за горизонтальним рухом язика, ступенем підняття язика, участю губ. Позиційні чергування голосних звуків у наголошених та ненаголошених складах **Е // Е^н, И // И^е, О // О^у**. Чергування **і // ї, у // ї**
17. Приголосні звуки. Класифікація приголосних звуків. Характеристика приголосних за додатковими артикуляційними ознаками: тверді і м'які, шиплячі та свистячі.
18. Зміни приголосних у потоці мовлення, їх загальна характеристика. Асиміляція приголосних: повна і часткова, регресивна й прогресивна; за участю голосу.
19. Асиміляція за м'якістю, місцем і способом творення. Відбиття явищ асиміляції на письмі.
20. Дисиміляція приголосних. Прогресивна і регресивна, суміжна і несуміжна дисиміляція. Відбиття явищ дисиміляції на письмі.
21. Спрощення як явище випадання одного із звуків у групі приголосних. Групи приголосних, у яких спрощення відбите на письмі.
22. Групи приголосних, у яких спрощення відбувається в усному мовленні.
23. Поняття складу. Основні закономірності складоподілу в українській мові. Типи складів.
24. Наголос та його типи: силовий, музикальний, вільний та постійний; основний та побічний. Подвійний наголос.
25. Характер українського наголосу.
26. Логічний, емпатичний та фразовий наголос.
27. Поняття про фонему. Основний вияв /інваріант/ та варіанти /позиційні, комбінаторні/ фонем. Система фонем української мови.
28. Морфологія /фономорфологія/ як розділ мовознавства.
29. Чергування в системі голосних фонем /з історичним поясненням/: найдавніші чергування: Е-0 /НЕСТИ-НОСИТИ/, 0-А /ГОНИТИ-ГАНЯТИ/, І-А /СІДАТИ-САДИТИ/, Е-І /ТЕКТИ-ВИТКАТИ та ін.
30. Чергування 0, Е з нульовою фонемою .
31. Чергування 0, Е з І, пояснення відхилень від цих чергувань.
32. Фонетичні властивості І, що розвинувся з ħ (ять) .
33. Чергування Й у звукосполученнях РИ, ЛИ з 0, Е.
34. Фонетичні властивості И, що розвинувся з давніх Ъ та И;
35. Чергування Е з 0 після шиплячих та Й.
36. Чергування Г-Ж, К-Ч, Х-Ш / І палаталізація/.
37. Чергування Г-З", К-Ц", Х-С"/ ІІ палаталізація;
38. Чергування, які виникли внаслідок давніх сполучень приголосних з j.
39. Приставні приголосні. Метатеза.
40. Орфоєпія як розділ мовознавства. Орфоєпічні норми, їх значення та причини порушення.
41. Основні правила української літературної вимови: вимова голосних звуків; вимова приголосних звуків; вимова окремих звукосполучень; вимова слів, засвоєних з інших мов.
42. Графіка як розділ мовознавства .

43. Походження та історичний розвиток письма. Види письма: піктографія, ідеографія, складове та звукове письмо. Форми слов'янського письма.
44. Графіка української мови. Український алфавіт. Співвідношення між буквами та звуками української мови.
45. Апостроф та його вживання. Позначення м'якості приголосних на письмі. Вживання м'якого знака.
46. Українська орфографія як розділ мовознавства.
47. Принципи української орфографії.
48. Написання складних слів.
49. Уживання великої літери.
50. Правопис найуживаніших префіксів та суфіксів.
51. Правопис слів іншомовного походження.
52. Правопис прізвищ і географічних назв.
53. Правила переносу з рядка в рядок. Орфографічні і технічні правила переносу. Графічні скорочення слів.
54. Короткий огляд історичного розвитку української орфографії.
55. Словникове багатство української мови.
56. Слово як основна одиниця лексичної системи. Слово і поняття.
57. Лексичне значення слова. Повнозначні і неповнозначні слова.
58. Однозначні і багатозначні слова.
59. Пряме й переносне значення слова. Типи переносних значень слів: метафора, метонімія. Синецдоха.
60. Омоніми та їх типи. Розмежування явищ омонімії та багатозначності. Пароніми.
61. Синоніми. Типи синонімів. Поняття про синонімічний ряд. Стилїстична роль синонімів.
62. Антоніми. Антонімічні пари. Слова, що не утворюють антонімічних пар. Стилїстична роль антонімів.
63. Лексика сучасної української мови з точки зору її походження та розвитку. Характеристика власне українських слів.
64. Лексичні запозичення з інших мов, їх причини появи. Запозичення зі слов'янських мов. Старослов'янізми.
65. Запозичення з неслов'янських мов, їх основні значення, риси.
66. Українські слова, що ввійшли до словникового складу інших мов світу.
67. Адаптація іншомовних слів в українській мові.
68. Лексика української мови з погляду її вживання.
69. Активна і пасивна лексика. Застарілі слова. Неологізми: загальнонародні та індивідуальні.
70. Склад української лексики з експресивно-стилїстичного погляду.
71. Загальноновживана лексика та лексика обмеженого використання.
72. Поняття про фразеологію як розділ мовознавства. Фразеологізм.
73. Класифікації фразеологічних одиниць.
74. Джерела української літературної фразеології.
75. Розвиток української фразеології
76. Лексикологія як розділ мовознавства. Словник, будова словника.
77. Типи словників.

Програмові вимоги до екзамену, 4 семестр

1. Словотвір як розділ мовознавства.
2. Морфема як мінімальна структурна одиниця слова. Варіанти морфем /морфи/. Кореневі й афіксальні морфеми.
3. Морфеми з вільним та зв'язаним значенням. Матеріально виражені і нульові морфеми.
4. Словотворчі засоби української мови /суфікси, префікси, інтерфікси, постфікси /афіксоїди/.
5. Поняття про похідну й непохідну основи. Твірна основа слова.
6. Способи словотворення в українській мові (загальна характеристика). Морфологічні способи словотворення: афіксація /суфіксація, префіксація, суфіксально-префіксальний спосіб/, безафіксний спосіб, основоскладання, абрєвіація;
7. Способи словотворення, їх загальна характеристика. Неморфологічні: лексико-семантичний, лексико-граматичний, лексико-синтаксичний способи.
8. Морфологія та синтаксис як розділи граматики. Основні граматичні поняття: граматичне значення, граматична форма, граматична категорія. Граматичне значення слова у його

відношенні до лексичного значення. Способи вираження граматичних значень слів. Засоби вираження граматичних значень слів.

9. Граматична форма слова. Граматична категорія. Система граматичних категорій української мови.
10. Частини мови та принципи їх виділення в українській мові. Повнозначні /самостійні/ та неповнозначні /службові/ частини мови. Вигуки як окремий розряд слів.
11. Іменник як частина мови. Значення іменника, його морфологічні ознаки і синтаксична роль.
12. Лексико-граматичні розряди іменників: власні, загальні назви; іменники –назви істот і неістот; іменники з конкретним та абстрактним значенням.
13. Лексико-граматичні розряди іменників: збірні іменники, іменники з речовинним значенням, одиничні іменники.
14. Граматичні категорії іменника. Категорія роду іменника, її морфологічне, лексичне та синтаксичне вираження. Іменники спільного роду.
15. Категорія числа, її значення та граматичне вираження. Залишки форм двоїни в сучасній українській мові.
16. Категорія відмінка іменника. Відмінкова система сучасної української мови.
17. Поділ іменників на відміни. Іменники, що знаходяться поза відмінами. Відмінювання іменників першої відміни. Відмінювання іменників другої відміни.
18. Відмінювання іменників третьої відміни. Відмінювання іменників четвертої відміни.
19. Невідмінювані іменники. Відмінювання іменників, які мають тільки форму множини. Відмінювання іменників прикметникової форми.
20. Субстантивация.
21. Значення прикметника як частини мови. Специфіка граматичних категорій прикметника. Синтаксичні функції прикметника.
22. Семантичні розряди прикметників: якісні, відносні, присвійні прикметники. Перехід прикметників з розряду в розряд.
23. Якісні прикметники, їх ознаки. Ступені порівняння якісних прикметників. Якісні прикметники, які не утворюють ступенів порівняння.
24. Стягнені і нестягнені форми прикметників. Повні і короткі форми якісних прикметників. Походження повних і коротких форм прикметників.
25. Відносні прикметники. Присвійні прикметники.
26. Відмінювання прикметників. Прикметники твердої і м'якої групи. Відмінювання прикметників на -ЛИЦІЙ.
27. Числівник як частина мови. Розмежування числівників та інших слів із значенням кількості. Морфологічні ознаки і синтаксична роль числівника.
28. Розряди числівників за значенням. Розряди числівників за будовою. Граматичні ознаки кількісних і порядкових числівників.
29. Відмінювання кількісних числівників. Відмінювання порядкових числівників.
30. Семантична, морфологічна і синтаксична своєрідність займенника. Групи займенників за співвідношенням з іншими частинами мови.
31. Розряди займенників за значенням.
32. Граматичні категорії та відмінювання займенників.
33. Проніміналізація.
34. Дієслово як частина мови. Морфологічні ознаки дієслова, його синтаксична роль.
35. Дієвідмінювані, відмінювані і незмінні форми дієслова. Неозначена форма /інфінітив/ як початкова форма дієслова.
36. Дві основи дієслова та їх роль в утворенні дієслівних форм.
37. Категорія виду дієслова. Видові пари дієслів. Способи творення видових пар. Дієслова, що не утворюють видових пар.
38. Категорія перехідності-неперехідності дієслова.
39. Категорія стану дієслова. Форми стану дієслова. Дієслова, що перебувають "поза станом".
40. Категорія особи дієслова. Безособові дієслова.
41. Категорія способу дієслова. Основні значення дійсного, умовного та наказового способу.
42. Категорія часу дієслова. Морфологічне вираження часових форм.
43. Особові форми теперішнього часу.
44. Дієвідмінювання: перша та друга дієвідміна дієслів. Особливості дієвідмінювання дієслів.
45. Архаїчні дієслова.
46. Особові форми майбутнього часу. Історична довідка про походження форм майбутнього часу.
47. Категорія роду дієслова. Родові форми минулого часу.
48. Родові й числові форми умовного способу дієслів. Наказовий спосіб дієслів та його граматичні

- форми.
49. Дієприкметник як дієслівна форма. Активні та пасивні дієприкметники, їх творення та вживання. Відмінювання дієприкметників. Перехід дієприкметників у прикметники та іменники.
 50. Безособові форми на -НО. -ТО. Їх походження та вживання.
 51. Дієприслівник як дієслівна форма. Ознаки дієслова та прислівника у дієприслівниках. Дієприслівники доконаного і недоконаного виду, їх творення та вживання. Перехід дієприслівників у прислівники.
 52. Значення, морфологічні ознаки і синтаксичні функції прислівника. Розряди прислівників за значенням.
 53. Творення прислівників. Перехід прислівників у службові слова.
 54. Правопис прислівників.
 55. Предикативні прислівники /слова категорії стану/ та їх уживання у безособових реченнях.
 56. Службові слова, їх загальна характеристика та особливості. Прийменник. Поділ прийменників на групи за походженням. Морфологічний склад прийменників.
 57. Уживання прийменників з формами непрямих відмінків. Основні смислові, відтінки, які вносять прийменники у сполученні з відмінковими формами іменників.
 58. Сполучник як частина мови. Типи сполучників за морфологічним складом та вживанням.
 59. Сполучники сурядності та підрядності, їх різновиди. Правопис сполучників.
 60. Сполучні слова. Відмінності між сполучниками і сполучними словами.
 61. Значення часток. Функції часток. Класифікація часток. Фразові, словотворчі, формотворчі частки.
 62. Правопис часток. Правопис НЕ з різними частинами мови.
 63. Слово БУТИ у ролі зв'язки. Абстрактні та напівповновозначні зв'язки.
 64. Модальні слова як особливий розряд слів в українській мові. Розряди модальних слів. Синтаксична функція модальних слів.
 65. Специфіка вигука як частини мови. Класифікація вигуків за походженням та значенням. Звуконаслідувальні слова.

12. Розподіл балів, які отримують студенти

Семестр	Поточне тестування та самостійна робота							Підсумк.	Екзамен
	Т 1	Т 2	Т 3	Т 4	Т 5	Т 6	Т 7		
3 с									
4 с									

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90 – 100	A	відмінно	зараховано
80 – 89	B	добре	
70 – 79	C	задовільно	
60 – 69			
50 – 59	E		
26 – 49		незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
		незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

Методичне забезпечення

О.В.Ткачук. Сучасна українська мова з практикумом. Синтаксис. Просте речення. ІУ курс. - Івано-Франківськ, "Фоліант", 2016. - 96 с.

О.В.Ткачук, Л.Б.Наконечна. Морфологія. Частина ІІ. Заочна форма навчання. - Івано-Франківськ, "Фоліант", 2016. - 47 с

Ткачук О.В. Сучасна українська мова з практикумом. Програма навчальної дисципліни підготовки бакалавра напряму 013 Початкова освіта спеціальності 013 Початкова освіта . - Івано-Франківськ, 2017. - 17 с.

Ткачук О.В. Сучасна українська мова з практикумом. Синтаксис. Складне речення.. спеціальність «Початкова освіта». /Ткачук О.В. - Івано-Франківськ , 2017. - 59 с

О.В.Ткачук, Сучасна українська мова з практикумом. Морфологія. Видання п'яте, перероблене і доповнене. Ів.-Франківськ, 2019. -116 с.

Ткачук О.В. «Сучасна українська мова з практикумом. Вступ. Фонетика. Фонологія. Морфонологія. Орфоепія. Графіка. Орфографія. Лексикологія. Фразеологія. Лексикографія. Спеціальність «Початкова освіта». І курс». Посібник. Івано-Франківськ: Фоліант, 2019.

О.В.Ткачук . Сучасна українська мова з практикумом. Синтаксис. Спеціальність «Початкова освіта». ІУ курс. Івано-Франківськ, 2018. – 115 с.

Базова і допоміжна література

№ з/п	Автор (автори)	Назва	Видавництво, рік	К-сть екз.
-------	----------------	-------	------------------	------------

Основна література

	Безпояско О.К., Городенська І.Б. Державний Р.М.	Граматика української мови. Морфологія	К.: Либідь, 1993	
	Бондар О.І., Карпенко Ю.О. Миштин Д.В. Дришченко	Сучасна українська мова.	К.: Академія,	
	Грищенко А.П. та ін.	Сучасна українська літературна мова	К.: Вища школа,	
	Егорова Т.Д.	Практичний курс української мови.	К., 2007б.	
	Коваль А.П.	Практична стилістика сучасної української мови	К.: Вища школа,	
		Конституція України	К., 1996	
	Олійник О., Шинкарук В., Гребницький Г.	Граматика української мови	К.: Кондор, 2008.	
	Пазяк О.М., Сербенська О.А. Фурдуй М.І. Шевченко	Українська мова. Практикум.	К.: Либідь, 2000.	
		Сучасна українська мова / За ред. О.Д.Пономарева	К.: Либідь, 1997	
	Тоцька Н.І	Українська пунктуація. Практикум: Навчальний посібник.	К.: Вища школа,	
		Українська мова: Енциклопедія	К.: Вид-во „Укр. Енцикл.“. 2000	
		Український правопис: 5-е вид. стереотипне	К.: Наук. думка,	
	Фурдуй М.І.	Українська мова. Практикум з правопису.	К.: Либідь, 2003.	
	Шкурятяна Н.Г.,	Сучасна українська літературна мова	К.: Літера, 2000	
	Шкурятяна Н.Г.,	Сучасна українська літературна мова. Молдвльний курс.	К.: Вища школа,	

	Ющук І.П.	Українська мова	К.: Либідь, 2003	
	Ющук І.П.	Практикум з правопису української мови. – 5-те вил.	К.: Освіта, 2002.	
	Януш Я.В.	Сучасна українська мова. Курс лекцій	К.: КНЕУ, 2005.	
	Януш Я.В., Безугла О.В. та ін.	Українська мова: Вправи і завдання для самостійної роботи студентів.	К.: КНЕУ, 2000.	

Додаткова література

	Арполенко Г.П., Городенська К.Г.,	Числівник української мови	К.: Наукова думка, 1980.	
	Івченко І.П.	Числівники української мови	К., 1055	
	Огієнко І.	Історія української літературної мови: Репринтне вил. 1949 р.	К.:Либідь,1995.	
	Півторак Г.	Українці: звідки ми і наша мова.	К.: Наук. думка,	
	Півторак Г.	Походження українців, росіян, білорусів та їхніх мов.	К.: Академія, 2001	

15. Інформаційні ресурси

mova.dn.ua/content/view/113/26/

lcorp.ulif.org.ua/dictua/

Закон України “Про освіту” код доступу: 9